SimpleStudy®

GAUTENG PROVINCE
EDUCATION
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

PROVINSIALE EKSAMEN

JUNIE 2018

GRAAD 11

EKONOMIE VRAESTEL 1

NASIENRIGLYNE

18 bladsye

GAUTENGSE DEPARTEMENT VAN ONDERWYS

PROVINSIALE EKSAMEN

EKONOMIE
(Vraestel 1)

AFDELING A (VERPLIGTEND)

VRAAG 1

1.1 **MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE**

1.1.1 A – bedrag geld wat ŉ arbeider ontvang ✓✓
1.1.2 C – die produksie van die land✓✓
1.1.3 B – entrepreneur✓✓
1.1.4 C – BBP teen konstante pryse✓✓
1.1.5 D – nasionale✓✓
1.1.6 B – Sasol✓✓
1.1.7 D – ŉ openbare en ŉ private sektor✓✓
1.1.8 A – steenkool✓✓ (8x2) (16) (16)

1.2 **PASITEMS**

1.2.1 F – Ouderdomspensioen is ŉ voorbeeld hiervan ✓
1.2.2 A – Uitgedruk deur reële BBP per kapita, lewensverwagting en vlakke van geletterdheid✓
1.2.3 G – Die vloei van goedere en dienste✓
1.2.4 E – Sekondêre ekonomiese aktiwiteit✓
1.2.5 H – Produkte wat binne SA gekoop word✓
1.2.6 D – Belasting en staatsbesteding✓
1.2.7 C – Motors, geboue en paaie✓
1.2.8 B – Ouderdomme tussen 15 en 64 jaar✓ (8x1) (8)

1.3 **GEE EEN TERM**

1.3.1 Produksiefaktore ✓
1.3.2 Makro-ekonomie ✓
1.3.3 Infrastruktuur ✓
1.3.4 Produktiwiteit ✓
1.3.5 Bestedingsmetode ✓
1.3.6 Per kapita inkome ✓ (6x1) (6)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B

Beantwoord TWEE van die drie vrae van hierdie afdeling in die ANTWOORDBOEK.

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE

2.1 2.1.1 **Noem enige TWEE kategorieë van finale verbruiksbesteding deur huishoudings.**

- duursame goedere ✓
- semi-duursame goedere ✓
- nie-duursame goedere ✓
- dienste ✓ (2x1) (2)

2.1.2 **Waarom is kapitaalvorming belangrik vir die ekonomie van Suid-Afrika?**

- Dit verhoog produksie van goedere en dienste ✓✓
- Ekonomiese groei hang af van die koers waarteen kapitaalvorming plaasvind. ✓✓
- Hoe hoër die koers waarteen kapitaalvorming plaasvind, hoe hoër die ekonomiese groei. ✓✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) (1x2) (2)

2.2 DATARESPONS

2.2.1 **Identifiseer die tersiêre aktiwiteit wat die meeste bydra tot die Suid-Afrikaanse ekonomie in Gauteng?**

- Konstruksie✓ (1)

2.2.2 **Gee ’n rede vir die ekonomiese aktiwiteit wat die hoogste persentasie bydra tot die tersiêre sektor.**

- Ontwikkeling van infrastruktuur, bv. paaie, brûe, damme, geboue en stadions. ✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (1)

2.2.3 **Verduidelik kortliks die term *tersiêre ekonomiese aktiwiteite.***

- Die tersiêre sektor behels die dienste wat die ekonomie ondersteun, soos verkope en verspreiding van die artikels wat deur die sekondêre nywerhede geproduseer word.✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) (2)

2.2.4 **Hoekom is dit verkieslik vir ’n land om ’n sterker tersiêre sektor as ’n primêre sektor te hê?**

- Die tersiêre sektor is die grootste werkverskaffings sektor ✓✓ / die tersiêre sektor het meer mense in diens geneem as die primêre sektor.
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2)

2.2.5 **Wat is die rol wat vervoer speel in die versterking van die tersiêre sektor in Gauteng.**

- Werkers word op ’n daaglikse wyse vervoer vanaf hul huise na hul werke ✓✓
- Goedere word vervoer vanaf die vervaardiger na die verbruiker (markte) ✓✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord) (2x2) (4)

2.3 DATARESPONS

2.3.1 **Identifiseer ’n moontlike rede vir die daling van entrepreneurskap in SA?**

- ’n Tekort aan fondse / befondsing ✓ (1)

2.3.2 **Noem EEN hoofrede waarom deelnemers hulle eie besighede begin het.**

- Hulle het ’n geleentheid geïdentifiseer ✓
- Hulle wou hulle eie baas wees ✓ (1)

2.3.3 **Beskryf kortliks die konsep *entrepreneurskap.***

- Entrepreneurskap is ’n agent wat al die produksiefaktore verbind in waardevolle goedere en dienste. ✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) (2)

2.3.4 **Verduidelik enige faktor wat die wins van ’n entrepreneur beïnvloed.**

- Die vaardighede van die entrepreneur
  - Entrepreneurs moet intensiewe marknavorsing doen en mededingers analiseer. ✓✓
- Die vraag vir die produk
  - Indien die vraag vir die produk hoog is, sal die verkope moontlik ook hoog wees. ✓✓
- Die produksieproses en tegnieke
  - Produseerders moet besluit op aspekte soos massaproduksie. ✓✓ (2)

2.3.5 **Wat is die belangrikheid van entrepreneurskap in die Suid-Afrikaanse ekonomie?**

Entrepreneurs speel 'n baie belangrike rol deur by te dra tot:

- Ekonomiese groei en vooruitgang van 'n land se ekonomie✓✓
- Kombineer die produksiefaktore om goedere en dienste te produseer en om in die behoeftes en begeertes van verbruikers te voorsien✓✓
- Toon ondernemingsgees om 'n sakeonderneming te begin en met 'n sake-idee vorendag te kom om 'n wins te maak. ✓✓
- Aanvaar risiko's en al die verliese indien die onderneming bankrot speel✓✓
- Neem besluite oor wat om te produseer, waar om die onderneming te begin en vir wie geproduseer moet word. ✓✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) (2x2) (4)

2.4 **Onderskei tussen *hernubare en nie-hernubare hulpbronne.***

Hernubare hulpbronne
- Is daardie hulpbronne wat vervang kan word deur natuurlike prosesse✓✓
- Hierdie hulpbronne word herproduseer sonder imenging oor 'n redelike tydperk✓✓
- bv. sonskyn, reën, plante en diere✓ (MAKS. 4 PUNTE)

Nie-hernubare hulpbronne
- Hierdie hulpbronne soos neem miljoene jare om te vorm✓✓
- Hierdie hulpbronne kan nie herproduseer word nie✓✓
- bv. steenkool, olie, minerale en gas, land✓ (MAKS. 4 PUNTE) **(2x4)** (8)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)
  ('n Maksimum van 4 punte kan toegeken word vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

2.5 **Hoe kan die ontwikkeling van kleinsakeondernemings die gemarginaliseerdes groepe in Suid Afrika bevoordeel?**

Kleinsakeondernemings kan die gemarginaliseerdes help deur:

- Opleiding kan verskaf word om werksgeleenthede te skep vir die strukturele werklose mense om 'n meer inklusiewe ekonomie te bou✓✓
- Entrepreneurskap veral by vroue en die jeug kan ontwikkel word in plattelandse gebiede waar werkloosheid baie hoog is✓✓
- Om diversifisering in die ekonomie aan te moedig deur 'n verskeidenheid van vaardighede te ontwikkel✓✓
- Om kompetisie aan te moedig wat die verbruiker bevoordeel op bv. laer pryse
- Armoede word verminder in plattelandse gebiede deur inkomste✓✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)
  ('n Maksimum van 2 punte kan toegeken word vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde) (8)

[40]

s

VRAAG 3: MAKROEKONOMIE

3.1 3.1.1 **Noem enige TWEE voorbeelde van primêre energiebronne wat in Suid-Afrika gebruik word.**

- Steenkool✓
- Uraan✓
- Kernkragsentrales✓
- Hidroëlektrisiteit✓
- Wind✓
- Hout✓ (2x1) (2)

3.1.2 **Waarom is hulpbronne so belangrik in die produksieproses?**

- Hulpbronne word as insette in die produksieproses gebruik om goedere en dienste te vervaardig✓✓ (1x2) (2)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

3.2 DATARESPONS

3.2.1 **Identifiseer die metode wat gebruik word om die BBP in die tabel hierbo te bereken.**

- Inkomste metode / BBP (I) ✓✓ (2)

3.2.2 **Beskryf kortliks die term *bruto binnelandse produk*.**

- Totale waarde van alle finale goedere en dienste geproduseer binne die grense van ’n land vir ’n bepaalde periode ✓✓ (2)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

3.2.3 **Wat is die vernaamste doelwit van subsidies op produksie?**

- Om produksiekoste te verminder ✓✓ / om meer te produseer vir uitvoere✓✓ / die verbruiker word bevoordeel deur laer pryse✓✓ / die produsering van meer goedere en dienste✓✓ (2)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

3.2.4 **Bereken vastekapitaalverbruik as ’n persentasie van die BBP teen faktorkoste. Toon ALLE berekeninge.**

(Vastekapitaalverbruik / Bruto waarde toegevoeg teen faktorkoste X 100)

- R560 397✓ / R3518 318 x 100✓
  = 15,9 % ✓✓ van 16 %✓✓ (4)
  (Slegs 2 punte moet toegeken word indien net die antwoord gegee word)

3.3 **DATARESPONS**

3.3.1 **Identifiseer die ekonomiese konsep wat deur die uittreksel uiteengesit word.**

- Werkloosheid✓ (1)

3.3.2 **Verskaf ʼn rede hoekom die ekonomiese konsep op bykans elke straathoek vertoon word?**

- Werkloosheid vermeerder elke jaar ✓ (1)

3.3.3 **Verduidelik kortliks TWEE *sosiale* redes vir die hoë werkloosheidskoers in Suid-Afrika.**

- Tekort aan onderwys✓✓ / hoë volwasse ongeletterdheidkoers in SA✓✓
- Tekort aan vaardigheid✓✓ / hoë aanbod van onopgeleide werkers✓✓ (2x2) (4)

  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

3.3.4. **Hoe kan die informele sektor ʼn impak hê op die vermindering van die werkloosheidskoers?**

- Mense kan hul eie besighede begin ✓✓
- Groot aanvangskapitaal is nie ʼn vereiste nie✓✓
- Vaardighede en geletterdheid is nie ʼn vereiste nie✓✓
- Mense kan ʼn inkomste verdien om die mees basiese behoeftes te bevredig✓✓ (2x2) (4)

  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

3.4 **Onderskei tussen *reële belegging* en *finansiële belegging*.**

- **Reële belegging** is die toerusting en masjinerie wat met geldkapitaal gekoop is✓✓
- Word gebruik in die produksieproses waartydens nuttige goedere en dienste vervaardig word✓✓
- Die doel is om winste in die toekoms te maak✓✓ (Maks. 4 punte)
- **Finansiële belegging** is die geld wat gebruik word om kapitaalgoedere te koop✓✓
- Geldkapitaal word gebruik om verdere produksie moontlik te maak✓✓ (Maks. 4 punte) (2x4) (8)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante antwoord)
(ʼn Maksimum van 4 punte kan toegeken word vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

3.5 **Hoe kan die regering die probleem rondom die grondverdeling in Suid-Afrika oplos?**

Grondhervormings / Grondrestitusieprogram ✓

- Die doel van hierdie program is om die geldigheid van eise te ondersoek, grond terug te gee of finansiële vergoeding aan eisers uit te betaal✓✓
- Mense wat van hulle grond onteien is as gevolg van rasse-diskriminerende wette en praktyke✓✓

Grondherverdelingsprogram ✓

- Die doel is om voorheen benadeelde Suid-Afrika toegang tot landbougrond te gee✓✓
- Die regering het oorspronklik gemik om 30 % van Suid-Afrikaners se landbougrond teen 2014 te herverdeel✓✓
- Hulle het in 2010 toegegee dat die doelwit nie teen 2014 bereik sou word nie en 2015 as ʼn meer realistiese datum aangedui✓✓
- Die klem het verskuif van vinnige herverdeling van grond na meer ondersteuning aan gevestigde begunstigdes✓✓ (8)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)
(ʼn Maksimum van 2 punte kan toegeken vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

[40]

VRAAG 4: MAKROEKONOMIE

4.1 **Beantwoord die volgende vrae.**

4.1 4.1.1 **Noem enige TWEE soorte kommunikasie infrastruktuur wat in Suid-Afrika gebruik word.**

- Posdienste✓
- Telekommunikasie✓
- Internet en e-pos✓
- Radio✓
- Televisie✓
- Gedrukte media / koerante en tydskrifte✓ (2x1) (2)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.1.2 **Hoe kan belasting gebruik word om die afwaartse tendens in die ekonomie te herstel?**

- Belasting moet daal / gesny word✓✓
- 'n Afname in belasting sal verbruikersinkomste verhoog✓✓
- Dit sal lei tot 'n toename in vraag na goedere en dienste en dit kan lei tot 'n toename in aanbod (produksie) van goedere en dienste✓✓
- Ekonomiese aktiwiteite sal toeneem en die ekonomie sal groei✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) (1x2) (2)

4.2 DATARESPONS

4.2.1 **Identifiseer 'n rede hoekom Eskom beurtkrag ingestel het?**

- Vraag na elektrisiteit is groter as aanbod van elektrisiteit✓ (1)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.2.2 **Noem die persentasie elektrisiteit wat deur die primêre sektor in Suid-Afrika gebruik word?**

(Landbou + mynbou persentasies)(1,4% + 0,03%)

- 1.43 %✓ (1)

4.2.3 **Verduidelik kortliks die term *beurtkrag* in terme van elektrisiteit.**

- Kragonderbreking vind plaas om grootskaalse elektrisiteitsgebruik te verminder✓✓ (2)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.2.4 **Hoekom gebruik plaaslike verbruikers die meeste hoeveelheid krag?**

- Die plaaslike verbruikers se getalle groei / bevolkingsgroei ✓✓
- Vermeerdering in behuisingsontwikkelings, bv. HOP / kompleksontwikkeling ✓✓ (2)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.2.5 **Hoe sal beurtkrag die Suid-Afrikaanse ekonomie beïnvloed?**

- Uitvoere gaan afneem en minder buitelandse valuta inbring✓✓
- Werkers gaan minder inkomste ontvang en minder goedere en dienste koop✓✓
- Pryse gaan toeneem omdat produksie afneem✓✓
- Invoere gaan toeneem as gevolg van die daling in aanbod✓✓
- Dienslewering gaan afneem✓✓ (2x2**)** (4)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.3 **DATARESPONS**

4.3.1 **Identifiseer ’n land wat die genoemde ekonomiese stelsel gebruik.**

***** VSA / Amerika ✓ (1)

4.3.2 **Noem EEN voordeel van ’n vryemarkekonomie.**

- Indiwidue maak hulle eie besluite ✓
- Die vryheid van keuse ✓
- Geen staatsinmenging nie ✓
- Die produksiefaktore word beheer en is in privaatbesit ✓ (1)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.3.3 **Verduidelik kortliks die term *vrye-mark ekonomiese stelsel*.**

- Die markekonomie (vryemark) los die basiese probleem rondom “wat”, “hoe” en vir “wie” op om dan deur die markmeganisme produseer te word. ✓✓

- Die interaksie van die verbruikers en ondernemings bepaal die pryse van goedere en dienste vryelik en met beperkte staatsinmenging. ✓✓ (2)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

4.3.4 **Hoe is die markekonomie "self-regulerend"? Motiveer.**

- Die prysmeganisme koördineer die ekonomiese aktiwiteite. ✓✓
- Verbruikers en produseerders kom bymekaar om op elkeen se behoeftes te reageer. ✓✓
- Die verbruikers se vryheid van keuse gee rigting aan die tipes en hoeveelheid goedere. ✓✓ (2)

4.3.5 **Hoekom is kapitalisme nie tot voordeel van alle lande en sy inwoners nie?**

- Hulpbronne is onderbenut of word nie doeltreffend aangewend nie
  - ŉ Duplikasie van ekonomiese ektiwiteite vind dikwels plaas, wat tot markmislukkings kan lei. ✓✓
- Ongelyke verdeling van inkomste
  - Die proses van welvaartskepping behels diegene met kapitaal, terwyl die siekes en haweloses swaar kry. ✓✓
- Ekonomiese onstabiliteit
  - Die fluktuasies in sakesiklusse skep inflasie en werkloosheid ✓✓
- Uitsluiting van die armes vanaf die markte
  - Die vryheid van keuse is dikwels nie geskik vir die armes nie, soos die voordele verkry vanaf reklame ✓✓
- Die skep van belangegroepe (drukgroepe)
  - Die vryheid van ondernemings kan monopolieë en kartelle tot stand bring, wat die ekonomie nadelig beïnvloed ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) (2x2) (4)

4.4 **Bespreek die rol van die faktormark in die ekonomiese kringloop.**

- Die huishouding is die eienaars van die produksiefaktore en verkoop dit aan produseerders op die faktormark ✓✓
- In ruil daarvoor ontvang die huishouding faktorinkome bv. (salarisse en lone, huur, rente, winste) ✓✓
- Die produseerders koop die produksiefaktore vanaf die verbruikers op die faktormark✓✓
- Die produseerders gebruik die produksiefaktore om goedere en dienste te vervaardig✓✓
- Hierdie goedere en dienste word weer verkoop aan die verbruikers✓✓

(4x2) (8)

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)
(ŉ Maksimum van 4 punte kan toegeken word vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

4.5 **Hoe dra Swart Ekonomiese Bemagtiging by tot gemeenskapsdeelname in Suid-Afrika?**

- Breedgebasseerde Swart Ekonomiese Bemagtiging (BGSEB) is ŉ vorm van ekonomiese bemagtiging, wat die SA regering ingestel het met die doel om welvaart so wyd moontlik deur die gemeenskap te versprei✓✓
- Volgens die Breedgebaseerde Swart Ekonomiese Bemagtingswet, is vorige benadeelde groepe swart mense, kleurlinge, en vroue. ✓✓
- Breedgebaseerde Swart Ekonomiese Bemagtingswet bied aan klein en medium ondernemings toegang tot die mark✓✓
- Behels swart eienaars van besighede en staatsdienste, asook groot besighede, sodat hulle deel is van alle besluitnemings-prosesse✓✓
- Ondersteuning aan swart besighede, sodat swartes ŉ groter rol kan speel in die ekonomie✓✓
- Toetrede tot die aandelemark vir swart eienaars / mense. ✓✓ (8)
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)
  (ŉ Maksimum van 2 punte kan toegeken word vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

TOTAAL AFDELING B: 80

AFDELING C

Beantwoord enige EEN van die twee vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORD-BOEK.

Jou antwoord sal soos volg geassesseer word:

STRUKTUUR VAN OPSTEL	PUNTE-TOEKENNING
Inleiding	**Maks.2**
Liggaam Hoofgedeelte: Bespreek in besonderhede / Diepgaande bespreking / Ondersoek / Bespreek krities / Ontleed (Analiseer) / Vergelyk / Evalueer / Onderskei / Verduidelik / Assesseer / Debatteer	**Maks. 26**
Addisionele gedeelte: Gee eie mening / Bespreek krities / Evalueer / Evalueer krities / Teken ŉ grafiek en verduidelik / Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik / Voltooi die gegewe grafiek / Bereken / Lei af / Vergelyk / Verduidelik / Onderskei / Interpreteer / Debatteer kortliks / Hoe? / Stel voor	**Maks. 10**
Slot Enige hoërorde-slot behoort die volgende in te sluit: ŉ Kort samevatting van dit wat bespreek is, sonder die herhaling van enige feite wat reeds genoem is Enige opinie of waardeoordeel oor die feite wat bespreek is Addisionele ondersteunende inligting wat die bespreking / ontleding versterk ŉ Teenstrydige sienswyse met motivering, indien gevra Aanbevelings	**Maks. 2**
Totaal	**40**

VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE **40 PUNTE – 40 MINUTE**

- Bespreek die lewering van sosiale dienste in Suid-Afrika. (26 punte)
- Wat kan die Suid-Afrikaanse Regering doen om die lewering van sosiale dienste aan Suid-Afrikaners te verbeter? (10 punte)

INLEIDING

Die regering se sosio-ekonomiese programme naamlik behuising, onderwys, ekonomiese groei om werkloosheid te verminder, mediese sorg en die lewering van basiese dienste soos water en elektrisiteit, word jaarliks in oënskou geneem in ŉ poging om die situasie te verbeter. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrekte relevante inleiding) **(Maks. 2)**

HOOFGEDEELTE

SOSIALE DIENSTE IN SUID-AFRIKA

Onderwys en opleiding✓
- Onderwys is die enkele grootste uitgawe-item in die begroting√√
- sluit in basiese onderwys in skole, VOO kolleges en universiteite, om geletterheid te verhoog✓✓
- Die regering sien onderwys as ŉ belangrike bemagtingsmetode.
- Die hooffokus is op Vroeër Kinderontwikkeling. ✓✓
- Die persentasie van mense met formele skoolopleiding, asook die geletterdheidsvlak het toegeneem. ✓✓
- ŉ Groot bron tot kommer is die geweldige mislukkings op tersiêre vlak en diegene wat skool voortydig verlaat. ✓✓

Gesondheidsorg✓
- Om basiese gesondheidsdienste aan die hele gemeenskap te verskaf✓✓
- Vraag na gesondheidsorg gaan waarskynlik toeneem namate meer pasiënte✓✓ behandeling moet ontvang vir MIV / Vigs en TB✓✓
- Die gesondheid van ŉ bevolking is baie belangrik, aangesien dit produktiweit in die werksplek verseker. ✓✓
- Gesonde mense het ŉ aansporing om in die onderwys te belê, aangesien hulle verlengde lewens vir hulle groter opbrengste sal lewer. ✓✓
- Die openbare gesondheidsorg fokus dan op die verskaffing van primêre gesondheidsorg by klinieke en mobiele besoekpunte. ✓✓

Behuisingsfunksie✓
- Sluit die voorsiening van behuising aan armes in. ✓✓
- Die Nasionale Behuisings Finansies Korporasie is die openbare onderneming verantwoordelik vir die veskaffing van dienste aan die lae-inkomste behuisingsektor. ✓✓
- Die regering verskaf ook ŉ behuising subsidieskema, wat fondse verskaf aan kwalifiserende indiwidue met lae inkomste. ✓✓

Sosiale sekuriteit✓
- Probeer die basiese behoeftes van sommige individue bevredig. ✓✓
- Dit beskerm ook en bevorder die regte van weerlose groepe soos kinders, ouer persone, vroue en mense met gebreke✓✓
- Die Departement van Sosiale Ontwikkeling in Suid-Afrika bestuur ook 'n armoede-verligtingsprogram (voedsel) in all nege provinsies.

Openbare orde en veiligheid✓
- Fisiese beskerming sluit die weermag, polisie, kriminele regsstelsel en korrektiewe dienste in✓✓
- Dit is kollektiewe dienste✓✓
- Die kwaliteit en doeltreffendheid van hierdie dienste maak dat gemeenskappe en individue veilig en beskerm voel, of nie. ✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)
(Ken 'n maksimum van 8 punte toe vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)
(Maks. 26)

ADDISIONELE GEDEELTE

- Wat kan die Suid-Afrikaanse Regering doen om die lewering van sosiale dienste aan Suid-Afrikaners te verbeter?

Die Suid-Afrikaanse regering kan:

- Kwaliteit gesondheidsorg beskikbaar maak teen geen betaling omdat 'n groot aantal Suid-Afrikaners in armoede leef en dit nie kan bekostig nie✓✓
- Padinfrastruktuur moet ontwikkel word om vervoer na vervaardigingsindustrieë maklik te maak sonder vervoeropeenhopings✓✓
- Skool sopkombuise moet uitgebrei word na meer primêre skole en gemeenskappe waar werkloosheid 'n groot probleem is✓✓
- Om skoon water te voorsien aan gebiede en gemeenskappe waar droogte ervaar word✓✓
- Om meer maatskaplike toelaes te voorsien aan die minderbevoorregtes en meer behuising te bied aan die armes✓✓

(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) **(Maks. 10)**

Slot

Ten spyte van 'n toename in staatsbesteding, is die lewering van sosiale dienste in Suid-Afika in 'n krisis en baie demonstrasies en sosiale onruste is 'n direkte gevolg van swak dienslewering. ✓✓ **(Maks. 2)**
(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons) **[40]**

VRAAG 6: MAKRO-EKONOMIE 40 PUNTE: 40 MINUTE

- Bespreek die ekonomiese belangrikheid van die Primêre Sektor in die ekonomie. (26)
- Hoe kan die ontwikkeling van ŉ meer arbeidsintensiewe industrie Suid-Afrika bevoordeel? (10) **[40]**

INLEIDING

Die primêre sektor bestaan uit alle ekonomiese aktiwiteite wat in die eerste stap van die produksieproses van primêre produkte is, byvoorbeeld mynwese, landbou, bosbou en visserye. ✓✓
(Aanvaar enige ander korrek relevante inleiding) **(Maks. 2)**

HOOFGEDEELTE

Belangrikheid van die primêre sektor

Verskaf voedsel en minerale✓
- Sommige landbouprodukte word ingevoer✓✓
- Suid-Afrika is amper selfvoorsienend in alle minerale behalwe ru-olie en ander olieprodukte wat ingevoer moet word ✓✓
- Verdien buitelandse valuta deur uitvoere, wat in ruil weer vir invoere van ander produkte betaal✓✓

Lei werkers op en skep werksgeleenthede✓
- Werkers moet in die gebruik van masjinerie opgelei word✓✓
- Werksgeleenthede word in die mynbou industrie geskep✓✓
- Landbou is ŉ belangrike werkverskaffer vir plattelandse mense, alhoewel die getalle in die laaste jare afgeneem het ✓✓

Voorsiening van grondstowwe vir die sekondêre nywerhede in Suid-Afrika
- Visserye, mynbou en bosbou speel ŉ belangrike rol in die uitbreiding en vestiging van die sekondêre nywerhede in Suid-Afrika✓✓

Bydrae tot BBP✓
- As gevolg van die daling in die bydrae van die primêre sektor tot die BBP, is dit belangrik dat die primêre sektor se rol in werkskepping steeds bestaan ✓✓
- Suid-Afrika is steeds een van die grootste produseerders van bykans alle minerale in die wêreld. ✓✓

- **Bron van kapitaalvorming**✓
- Die primêre sektor benodig groot bedrae kapitaal om goedere te produseer✓✓
- Buitelandse investering speel ŉ belangrike rol in die uitbreiding van hierdie nywerhede✓✓

Stimulasie van navorsing en ontwikkeling✓
- In die primêre sektor is daar navorsingsinstitute wat navorsing doen oor metodes om produktiwiteit en kwaliteit 'n hupstoot te gee✓✓

Bron van staatsinkome✓
- In hierdie sektor ontvang die SAID belasting van alle nywerhede
- Goudmynmaatskappye betaal ekstra belasting, wat deel van 'n belangrike bron vir staatsinkome uitmaak✓✓

Positiewe invloed op infrastruktuur✓
- Die ontwikkeling van landboustreke en die ontdekking van minerale speel 'n belangrike rol in die land. ✓✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)
  (Allokeer 'n maksimum van 8 punte vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

(Maks. 26)

ADDISIONELE GEDEELTE

Hoe kan die ontwikkeling van 'n meer arbeidsintensiewe industrie Suid-Afrika bevoordeel?

Die ontwikkeling van meer arbeidsintensiewe industrieë sal die Suid-Afrikaanse ekonomie bevoordeel deur:

- effektiewe benutting van beskikbare hulpbronne✓✓
- bv. mynbou, landbou en vervaardiging (sekondêre sektor) ✓✓
- opleiding van ingenieurs en vakmanne bring 'n verskeidenheid vaardighede wat kan lei tot ekonomiese groei✓✓
- Verbetering van lewenstandaarde vir die inwoners van Suid-Afrika✓✓
- Die staat sal meer belastinginkome ontvang✓✓
- Die staat sal meer bestee en meer infrastruktuur bou en meer werke kan daardeur verskaf ✓✓
  (Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)
  (Allokeer 'n maksimum van 2 punte vir opskrifte / sub-opskrifte / voorbeelde)

(Maks. 10)

SLOT

Ten spyte van die afname in die landbousektor se bydrae tot die BBP is dit steeds 'n belangrike bron van werkverskaffing. ✓✓ **(Maks. 2)**
(Aanvaar enige ander korrekte relevante respons)

TOTAAL AFDELING C: 40

TOTAAL: 150